

ציילינגולד אסתר

בת משה־לייב וחנה. נולדה בז' בתמוז תרפ"ה (28.6.1925) בלונדון, בירת אנגליה. סיימה בית־ספר גבוה והיתה למורה. לפני עלותה לארץ התנדבה להורות במחנות לילדים פליטים באנגליה. בית־הוריה היה ספוג תרבות יהודית מסורתית ולאומית ומנעוריה גדלה בהרגשה שביטאה אותה: „ירושלים היא ביתי“. בכסלו תש"ז (נובמבר 1946) עלתה ארצה. לאחר שנתקבלה כמורה

בבית־הספר על שם אולינה רוטשילד התישבה בירושלים. היתה חברה מסורה ופעילה בהסתדרות „תורה ועבודה“. השתתפה בעבודה הינוכית, כתבה ופירסמה מאמרים רבים. בחוץ־לארץ השתייכה לתנועת בח"ד („ברית הלוצים דתיים“) המזדהה עם „הפועל המזרחי“. נלהבת, מוכשרת, מעמיקה לחשוב ולהתחקות על שרשי הבעיות. הרבתה לכתוב מן הארץ מאמרים ותיאורים שנדפסו בבטאוני תנועתה כחומר מצוין להסברה והדרכה אידיאולוגית, ואחדים מהם פורסמו אחרי מותה בעתונות היהודית בעולם.

מיד עם הכרזת המדינה התגייסה למחלקה דתית של בנות חי"ש בירושלים. נשלחה לבסיס ה"הגנה" בצובה ועבדה שם כטבחית. אחר-כך יצאה לקורס אימונים בירושלים ואחרי סיום הקורס נשלחה לנווה יעקב וגם שם עבדה במטבח והשתתפה בהגנת המקום. עם עזיבת המקום, אחרי התקפות מרות וקשות, חזרה לירושלים והוטל עליה תפקיד של פיקוח על גיוס המשתמטים וגם ערכה מטעם ה"סעד" ביקורים בבתי-החולים, מועדונים ועוד. כבעלת יזמה ערה הביאה ברכה רבה בכל תפקידיה אלה. היא שידרה באנגלית בשידורי ה"הגנה" במחתרת והשתתפה באופן פעיל בוועדות ובארגונים הקרובים לרוחה ופירסמה מאמרים בשפה האנגלית ב"אגרות לאחים" ובעתון "הגשר". בתקופת המצור והקרבות הקשים בעיר העתיקה הנצורה הצליחה אחרי מאמצים רבים לבוא בתפקיד מוסוה של מורה לתוך העיר העתיקה. עם בואה לשם מונתה למזכירת קטע והוטלו עליה תפקידי סעד, אולם היא השתתפה גם כלוחמת בהדיפות האויב. נפצעה לא אחת וגם נותחה, אולם משאך הוטב מצבה עזבה את בית-החולים לפני החלימה מפצעיה. יום לפני כניעת העיר העתיקה נפצעה פצעים אנושים מפגיעת פגז. עד לרגעיה האחרונים דאגה לחברים והזהירם. נפטרה בכ' באייר תש"ח (29 במאי 1948), שעות אחדות לאחר פינוי העיר העתיקה. היתה קבורה בשייך-באדר א' בירושלים וביום 10.9.1950 הועברה להר-הרצל בירושלים. על גבורתה של אסתר נכתב הרבה בעתונות בארץ וכן באנגליה ובאמריקה ובספרים שונים.

צָבָא הוֹלֵךְ עַל קַבְתּוֹ

היה שום דבר שבמקרייתו בטיול-ערב זה. היא הלכה והתקרבה אל מחוז-הפצה. האם יש עין מסתכלת בה? היש מי שמעוניין בתנועותיה? ואיזה מין מלון הוא זה — תמהה בלבה — פה, במבואות-הכרך הקודרים? האם זה המקום? מבעד לשער פרוץ הלכה ונשתרבה מערכת של מדרגות רעועות-מרוב-רקבון שהובילו אל דלת סגורה היטב-היטב. לא נראה אף הבהוב-אור ולא נשמע כל מלמול דיירים. לאט-לאט נפתחה הדלת, רק כדי כמה אצבעות — ומעבר לה פנימה רובצת חשכה גמורה. מה רצונה? היא מסרה את השם, לפי ההוראה — אבל משהו לא היה כסדרו. מי שלח אותה? כן, הנה גדליה. אבל מי הוא זה אשר בשמו היא באה? טוב ויפה; והיא הלכה אחריו לתוך החשכה, אשר רק אורו הקלוש של נר קטן הבלית, ואולם היה בו, באור זה, כדי לגלות את השולחן המלוכלך ואשר עליו נערו חומר לרוב, וכן היה בו כדי להאיר את פניו המסתכלים-מקרוב של נער, אשר ברט כהה נתון לו באלכסון באחורי ראשו בעל השער הבהיר והפרוע. שבע נפשות כאן, האין זאת? הנה כרטיסי-מזון, והנה שוקולדה — — הנה כי כן, נער זה הוא הקצין המפקד בעמדה זו! הנה, שבעה כרטיסים. הוא היה צריך להתחיל מיד לשלוח אותם לאכול, זוגות-זוגות. והרי כרטיסים לפת-שחרית, וגם לארוחת-הצהרים למחר. והיא תחזור למחרת, בערב, בצאתה ראתה עוד דלת, אבל הכל דמם מעבר לה. אבל היכן "בחוריו"? והנה היא נתונה שוב בתוך החשכה הקרירה, יורדת במדרגות הרקובות. אם כן הוריהם של אלה יושבים בבתיהם אל שולחן-השבת בלי שידעו היכן הם! אמותיהם הדליקו גרות-שבת על-פני מפה לבנה. טוב להן שאין עיניהן רואות את מחצית הנר הרופס שעל השולחן המלוכלך. אבל היא ראתה וחזרה וראתה כל זאת במשך הערב בשעת סיבובה על-פני דרכים דחויית ואפלוליות ומוסכים קטנים. היעבור הליל בשקט? בכל-אופן, קיבתו של הצבא באה על סיפוקה. ובשעה שהאחרונים שבהם שוהים ליד השולחנות מאין רצון לעזוב את אורו הבהיר ואת חומו של בית-האוכל, צנחה היא לבסוף, בשעה מאוחרת בערב, לאכול את פת-הערבית שלה.

לאמיתו של דבר לא היה צבא*, ואין ספק כי באותה שעה לא היה בהולכים. קבוצות קטנות של צעירים היו אלה, נערים נחבאים בעשרות פינות חסרות-תנועה בירושלים, ובעיקר בלב העיר ובקרבתה. הם ישבו בנקיקים האפלים ביותר של בתים מתמוטטים שבסימטאות קודרות — ישבו וחיכו. הם היו מעשנים סיגריות, מזיזים צורות-אשקוקי על-פני לוחות-שחמט — וחיכו. מרכז-העיר כולו אמר מתיחות של ציפיה וחוסר-ודאות. עם רדת הערב הלך ונתפזר ההמון הזורם, אבל עינים צופיות לא פסקו משמירה לכל תנועה חשודה, לכל נסיון של מעשה-אלימות בעיר ובתושביה, ובינתים ישבו השאר וחיכו.

אבל צריך היה לספק להם מזונות. ערב-שבת היה זה. איש-ירושלים ישב בביתו. הוא לא האריך לחוג את הצהרת עצמאותו הלאומית ואף כבש את יצרו בשעת מעשה, וידוע ידע לבטח, כי הקרב בוא יבוא. ובעצם כבר התחיל — בהתפרעות הערבית הראשונה שפרצה לפתע לתוך צהלת-הגיל — וכן נמשך כל השבוע. אבל עתה הגיע יום מנוחת-השבת בבית, עם כל מה שהלב לא ידע שלו. כל איש ישב בביתו והרחיבות נדמו; עזובים היו — אך השמירה היתה מעולה. ואף העומדים על המשמר השתוקקו לסעודת ליל-שבת שלהם.

וכן הלכה לה נערה בודדה ללא חפזון-יתר בתוך הרחובות אשר היו כמעט ריקים מאדם וצרור של כרטיסים קטנים — לבנים וצהובים — באריקה. תפקידה היה לבקר כמה "בתי-מלון", כביכול, בתי-מלון שלא סיפקו מזונות לאורחיהם. דרכה עברה בסימטאות חשוכות על-פני אבנים, אשר רבו בהן ערימות פסלתם של בתי-מלאכה, סדנאות-מתכת, רוכלי-רחוב: תלי גרוטאות של ברזל שהעלה חלודה הזורעים קליפות תפוחי-זהב — כולם חדלי-חיים ועזובים כרחובות אשר בהם נערמו למעמסה. מסביב לאלה, בתוך שטחי בוץ ועל-פני אבנים עקורות, שירכה לה הנערה את דרכה בדומיה ובערנות שבוהירות. לא

* הרשימה נכתבה לפני היות צה"ל — ומן לא רב לפני שאסתר נפלה בקרב.

בַּק מְקַרְהָ מִן אֶחָד

בשימו לב שהיריות, אשר כמעט ואין איש שם אליהן לב מפני היותן כה רגילות, באות בעצם לעברו-הוא. משהו מתחולל. הוא שמע את שריקתו הצרחנית והעולה-ויורדת של כדור-יריה שעה מעל ראשו. הוא העיף מבטו על סביבו, תר לו תל קט, וכהרף-עין — פעולתו היתה כמעט אוטומטית — שכב שטוח על כרסו מאחורי התל. אקדחו היה טעון, הקת מצאה לה שקע-מבטחים בעצם הבריה של כתפו ופי-האקדח נזדקר בין שתי אבנים בלתי-קבועות כאילו לטובת הענין.

אבל הוא בהחלט לא היה בקו-החזית, כי היריות נתרכזו

ההתקפה התחילה לפתע וביחוד היתה זאת הפתעה ליוסף. הוא אך זה יצא את צריף-האוכל אחרי שאכל ארוחתו לבדו, כי לפני-כן מילא תפקידו בעמדו על משמר-הצהרים. האוכל הספיק להתקרר, בכל-אופן לא היה טעים, ואין ספק כי לא היה בו כדי להשביע את יצר גרגרנותו העצומה, ולכן החליט, הואיל ועוד נותרו בכיסו כמה מטבעות לא יכול לעמוד בנסיון להשלים את ארוחתו במיני-מתיקה האהובים עליו. והלא ברור, כי ההקצבות לא היו במידה הדרושה כששיירות-המזון נתקלות בקשיים בדרכן. אבל היום נתחזקו כוונותיו הטובות ללא צפיה-מראש,

בעברו השני של הכפר — שורת־בתים ארוכה שהתמשכה לאורך הכביש היחיד שבסביבה. הוא לא יכול לעשות דרכו לשם אותה שעה, כי מן הכיוון שהוא התחיל „ברן” פולט יריותיו הנמהרות. הוא בחר לו מטרה כהה ומקרית בצלע־ההר שמגדה, אבל כעבור מחצית השעה ניטשטשה הנקודה כליל. וחבל; כי הוא שמח מאד בעמדת־יתרון זו שבחר לו. בדיוק היו לה רוב התכונות שהורוהו לחפש בעמדה בימי קורס־האימונים אשר זה לא מכבר סיים — אף כי לא היה סיפק בידו לבחור ולברר לפי חוקי ההלכה. אכן נקודה זו שמה לו מסתור ויחד עם זה יכול היה לראות ממנה יפה־יפה. ומלבד זאת לא בלתי־נעימה היתה שכיבה זו בשמש בתוך הירק הרב ובקרב פרחי־הבר אשר צצו ועלו אחרי הגשמים שירדו זה לא כבר. אבל בו ברגע שהוא רצה לכוון ירייתו לפעולה שנראתה לו כמעניינת בעבר השני, שמע רחש מאחוריו. הוא הסב את ראשו והנה גוסיק, זה הכלבלב השחרר־הלכבן אשר נאסף אל קהלם, מרחרח מסביב לקרסוליו. מיד נשא היצור הקטן את נביחתו הצורמת באזני יוסף, כשהוא מרצד מסביב לראשו, וכמעט שרגליו הקצרות־השמגמות נשתרבבו זו בזו מרוב התרגשות, כי הנה נקרה לו ידיד, ואף במצב כלי־כך נוח. אך יוסף לא יכול לגלות לו אור־רוח בשעה זו. נביחתו עלולה היתה לסכן את עמדתו והתחילה להרגיזו, וחנבו המצחיק, הזקור באופן בלתי־רגיל והארוך מדי לפי גופו הקטן — (יוסף תמיד השתוקק להרים את הכלב בזנבו

באלכסון כמוזג תה מתוך הכד הגדול) — זנב זה בהחלט הפריע בעדו. הוא סילק וחזר וסילק את היצור והסיחו לצדדין ולבסוף תקע בעיטה גסה לבין צלעותיו, חזו שילחתו משם, כואב ונפגע, נוגה ומשמים.

נשתכח הכלב הנובח מלב יוסף כשכל מעייניו נתונים עתה לקליעת כל כדור בזהירות ולמישרים למטרתו. אזניו מלאו הדיו הרמים של אקדחו הפולט כדור אחרי כדור ועיניו היו צמודות, במלוא ריכוזו הגופני והרוחני, לנקודת האויב אשר בצלע־ההרים ממולו. אך לבסוף, עם רדת החשכה, כשהשתררה דממה בכל, קם, מתוח כולו — ועודנו נוגה זהירות; הוא קם מן העמדה שהחזיק במשך שלוש שעות ועשה דרכו בחזרה אל צריף־האוכל כדי לפגוש בחבריו בשובם מעמדותיהם־הם, השונות והמבוצרות, מקום שם נמשכה עוד השמירה. איש־איש ישב על ספל־התה החם שלו וסיפר את סיפור־הוא על ההתקפה, וביחוד על חלקו־שלו בה. הכל שבו בריאים ושלמים, עם כל מה שכל אחד התגאה בכך שהוא אך ניצל בנס לא פעם. רוח לו ללבו של יוסף, כי מלא היה חששות ודאגות. מפני היותו מרוחק מחבריו בראשית ההתקפה לא היה לבו סמוך ובטוח בשלומם. אבל אז הכריז מי־שהוא מתוך הנאה:

„אכן מלאכה לא רעה, מה, יוסף? אך האם לא חבל הוא כי גוסיק שלנו קלט כדור? את גופתו מצאנו על הכביש?”